

När smittan kommer – en vägledning för dig som är arbetsgivare eller ansvarig för en verksamhet

Covid-19 är en samhällsfarlig sjukdom som lyder under smittskyddslagen. Det betyder att den läkare som får kännedom om att en person är smittad skyndsamt ska anmäla det till regionens smittskyddsläkare och Folkhälsomyndigheten och påbörja en smittspårning. Det innebär även att en person som vet eller har anledning att misstänka att hen är smittad är skyldig att vidta de åtgärder som krävs för att skydda andra mot smittrisk. Den är även skyldig att lämna information om smittan till de personer som kan vara exponerade för smitta.

Syfte

Vägledningen är till för dig som är arbetsgivare, privat företagare eller ansvarig för en verksamhet eller en skola/förskola. Vägledningen är tänkt att fungera som ett stöd vid bekräftade fall på arbetsplatsen eller i verksamheten och kan även användas vid förberedelser för ett eventuellt utbrott på arbetsplatsen/i verksamheten. Vägledningen beskriver också smittskyddsläkarens ansvar, smittspårningsenhetens roll och hur en smittspårning går till.

Ändringshistorik

Datum	Ändring	Utförd av
2021-11-09	Större uppdatering med anledning av nya rekommendationer från Folkhälsomyndigheten om smittspårning och provtagning.	AN, TD, IG, ACS
2021-08-31	Förtydliganden kring munskydd på arbetsplatser vid konstaterad smitta	AN
2021-06-16	Endast personer som är fullvaccinerade för minst två veckor sedan undantas från smittspårning. Uppdaterat avsnittet om kontaktuppgifter.	LLS
2021-05-18	Förtydligande avseende kartläggning och smittspårning i verksamheten. Uppdaterad definition av nära kontakt. Uppdaterad info om testning av barn och unga. Förtydligat undantag från smittspårning. Nytt avsnitt om munskydd vid konstaterad smitta. Avsnittet om antigenestning uppdaterat.	LLS
2021-03-24	Större uppdatering. Nytt avsnitt om nära kontakter (alla nära kontakter rekommenderas provtagning) och om antigenester. Uppdaterat avsnitten om hushållskontakter och om smittspårningsenheten.	LLS
2020-11-06	Större omarbetning. Tillägg av stycke om hushållskontakter och hemisolering.	LLS, TD, EA

Smittskyddsläkaren

Webbplats
Ltkalmar.se/smittskydd

E-post
smittskydd@regionkalmar.se

Postadress
Smittskydd och Vårdhygien
Länssjukhuset
391 85 Kalmar

Besöksadress
Hus 17, plan 2
Länssjukhuset
Kalmar

Telefon
0480-44 82 52

Fax
0480-845 31

Kartläggning och smittspårning i verksamheten

Vid ett bekräftat fall påbörjas en smittspårning och den smittade har ett ansvar att informera verksamheten om vederbörande har varit där i smittsamt skede och därmed kan ha utsatt andra personer i verksamheten för smitta. Det är inte säkert att de blivit smittade eller kommer att bli sjuka, men de behöver informeras. Den som är arbetsgivare eller ansvarig för en verksamhet behöver många gånger hjälpa till att kartlägga vilka som är nära kontakter och därmed utsatta för smitta samt hjälpa till att informera dessa individer.

Om den smittade personen ber dig om hjälp med att informera nära kontakter är detta dokument ett stöd till dig. Främst gäller det om de har varit i nära kontakt med personen som har covid-19. Hen har oftast fått information om hur nära kontakter identifieras och har fått en länk till ett informationsblad att dela ut till dessa.

Vad är min roll vid ett eller flera bekräftade fall i min verksamhet?

Du har en nyckelfunktion för att kunna informera andra som varit utsatta för risk om detta. Vi vill därför be dig att informera dem som vistats i den angivna verksamheten vid den aktuella tidpunkten om att de kan ha utsatts för en smittrisk. De som identifieras som nära kontakter ska få en länk till informationen [Till dig som kan ha blivit utsatt för smitta av covid-19 - 1177 Vårdguiden](#).

Särskilt informationsmaterial har tagits fram till skolor och förskolor, [se Samarbetsportalen](#). Se även riktad information till förskola och skola på [Folkhälsomyndighetens hemsida](#).

Ditt ansvar som arbetsgivare eller ansvarig för en verksamhet

Som verksamhetsansvarig har du ansvar för kommunikation gentemot allmänhet och medier. Det är också huvudmannen/verksamhetsansvarig som fattar beslut om tex stängning av verksamhet eller övergång till digitalt arbete/undervisning. Efter samråd med smittskyddsläkaren kan verksamhetsansvarig stänga en verksamhet för att motverka smittspridning vid ett pågående utbrott. Smittskyddsläkaren fungerar endast som rådgivande och har inget mandat att själv fatta beslut om stängning. När en verksamhet stängs för att bryta smittkedjor finns det ofta en pågående smittspridning i samhället. Påminn därför om vikten av allas ansvar att minska smittspridningen och att följa de föreskrifter och råd som finns.

Sekretess

Du ska aldrig informera andra om vem som har covid-19 om du inte har fått personens tillåtelse. Ge aldrig mer information kring den smittade än nödvändigt, oavsett om personen gett sitt samtycke eller inte.

Smittskyddsläkarens ansvar

Smittskyddsläkaren har det övergripande ansvaret för smittsamma sjukdomar i regionen.

Smittspårningsenheten Kalmar

Nationell prioriteringsordning för smittspårning:

1. Patienter, brukare eller personal inom vård och omsorg (omsorg i detta sammanhang innefattar äldreomsorg och funktionshinderomsorg, men inte barnomsorg)
2. Den vuxna allmänheten
3. Barn och unga, skol- och fritidsmiljö

Smittspårningsenheten i Kalmar län utgår från prioriteringsordningen ovan.

Så kan du förbereda dig och din verksamhet

När en person med koppling till verksamheten konstateras smittad av covid-19 behövs det snabbt, ibland inom loppet av några timmar, vidtas åtgärder för att stoppa spridningen och identifiera vilka personer som kan vara smittade. Varje verksamhet bör ha en plan för hur ni ska agera vid ett eller flera bekräftade fall i verksamheten.

Checklista för lämpliga förberedelser och aktiviteter:

- Säkerställ att det finns uppdaterade och lättillgängliga **listor över kontaktuppgifter till personal/kunder/deltagare/vårdnadshavare**. Tänk även på att inkludera vikarier, studenter, praktikanter och lärlingar. Även övriga personer som kan ha kontakt med gruppen behöver identifieras, exempelvis städpersonal, transportörer eller liknande. Har verksamheten sammankomster eller utbildningar är det bra att göra en förteckning över vilka som har deltagit. De personer som den smittade haft kontakt med behöver identifieras snabbt. Detta sker ofta via smittspårningen i kontakten med den smittade.
- Om personer utan svenskt personnummer finns i verksamheten, säkerställ att det finns en rutin gällande provtagning av dessa. Provtagning av individer som saknar personnummer sker på hälsocentral och om det rör många individer bör kontakt tas med aktuell hälsocentral för planering.
- Om smitta skulle konstateras i personalgruppen leder detta ofta till stor oro och rädsla. Säkerställ att det finns en **beredskap för att hantera de frågor som uppkommer**. På [Arbetsmiljöverkets hemsida](#) finns mer råd kring detta.
- Vid ett större utbrott på en arbetsplats eller inom en verksamhet kan det komma förfrågningar från media. Här behövs en noggrann avvägning vad som kan anses vara allmänintresse och vad som faller under patientsekretessen/den personliga integriteten. Öppenhet mot medierna lönar sig oftast för att undvika ryktesspridning. Utse vem som ska vara **talesperson mot media**.
- Sammankalla ledningsgrupp och informera/involvera skyddsombud i hanteringen.
- Fundera på vem som behöver informeras och på vilket sätt. Utse talesperson/er enligt ovan. Överväg om pressmeddelande behövs.
- Se till att verksamhetens huvudkontor eller motsvarande hålls informerade och att de är införstådda med vilka som är talespersoner gentemot de egna anställda och medier.

- Om smitta förekommer inom en kommunal verksamhet eller på ett större företag/en större arbetsplats i kommunen ska kommunens Tjänsteman i beredskap (TiB) informeras.

Här är de **informationspunkter du behöver förmedla till de anställda/deltagare i verksamheten:**

- Ett eller flera bekräftat fall med koppling till verksamheten har konstaterats.
- Smittspårning pågår och de personer som har utsatts för smitta kommer att kontaktas separat.
- Uppmana de som vistas i verksamheten så länge utbrottet pågår att hålla gott avstånd och undvika att samlas vid exempelvis möten, fika och lunchuppehåll. Påminn även om vikten av god handhygien.
- Uppmuntra till hemarbete om det är möjligt
- Skärpt uppmärksamhet på symtom, även lindriga
- Alla, även de som är vaccinerade, ska stanna hemma vid symtom och i första hand beställa provtagning på 1177.se. Var förberedd genom att se till att du har en giltig e-legitimation. Invänta svaret innan du återgår till arbete, skola eller fritidsaktivitet.
- Om du behöver informera personer som är under 18 år behöver du avgöra om det i stället är vårdnadshavaren som ska kontaktas.
- Eventuellt munskyddsanvändning (se sidan 5).

Smittspårning

Smittspårning görs enligt Folkhälsomyndighetens nationella vägledning och innebär att ta reda på hur en person har blivit smittad och att identifiera de som kan vara smittade eller som har blivit utsatta för smitta. När det gäller smittspårning har alltid hälso- och sjukvården den grundläggande skyldigheten att se till att en smittspårning genomförs men den enskilde ska medverka i smittspårningen så långt som möjligt. Vid misstanke om utbrott/klustersmitta behöver en utbrottsutredning göras och den görs i samråd med smittspårningsenheten och/eller smittskyddet. Smittskyddsläkaren kan med stöd av 3 kap 5 § smittskyddslagen också uppdra till annan att göra smittspårningen. Smittspårningen är således obligatorisk för den smittade att medverka i. Den enskilde ansvarar dock inte själv för att vidta smittspårningsåtgärder men kan beroende på sjukdom vara den som kontaktar dem som kan ha utsatts för smitta.

Smittspårning av nära kontakter

En person som indexfallet träffat under smittsam fas anses vara en nära kontakt. Generellt bedöms en person som nära kontakt om man befunnit sig inom 2 meter i sammanlagt ≥ 15 min under 24 timmar. Det kan dock vara relevant att frånga denna rekommendation efter en individuell bedömning. Graden av exponering är en viktig del av bedömningen när man tar ställning till vilka kontakter i en smittspårning som ska testas och vilka instruktioner som ges för att förebygga smitta.

För covid-19 är följande faktorer viktiga för exponeringsgraden:

- Kontakt inomhus eller utomhus? Smittrisen är betydligt större vid kontakter inomhus.
- Fysiskt avstånd vid kontakttillfället? Risken ökar vid avstånd mindre än 2 meter.
- Tidslängd för kontakten? Risken ökar vid nära kontakt längre än 15 minuter.

Risken för smittspridning ökar i små lokaler med många människor och vid underdimensionerad ventilation. Exempel på inomhusmiljöer och situationer med hög risk för smittspridning är personalrum, möteslokaler, industrier, militäranläggningar, kriminalvårdsanstalter, fester, idrottssammanhang och andra sammankomster.

- **Identifiera nära kontakter** enligt ovan **och ge informationen på [Till dig som kan ha blivit utsatt för smitta av covid-19 - 1177 Vårdguiden](#)** både till dem med och utan symtom. Se [flödesschema över smittspårning \(folkhalsomyndigheten.se\)](#) för vad som gäller nära kontakter utifrån vaccinerad eller ovaccinerad. För närvarande betraktas de personer som i Sverige vaccinerats med två doser vaccin mot covid-19 för minst två veckor sedan som vaccinerade.
- För barn och elever i förskola och grundskola gäller särskilda rekommendationer för testning, se flödesschema för barn och unga från förskoleålder.
- Särskilda regler gäller inom vård och omsorg och för hushållskontakter till bekräftade fall.

Smittspårning av hushållskontakter

En person med eller utan symtom som är hushållskontakt till ett konstaterat covid-19 fall kan anses vara ett misstänkt fall av covid-19 och kan därför få **förhållningsregler**. Läs mer i [flödesschema över smittspårning \(folkhalsomyndigheten.se\)](#)

Munskydd på arbetsplatser vid konstaterad smitta

Munskydd på arbetsplatser kan användas vid konstaterad smitta i syfte att begränsa smittspridning (s.k. source control). Användning av munskydd rekommenderas för närkontakterna när:

- arbetstagare med konstaterad infektion har vistats i verksamheten i smittsamt skede och
- tillräckligt avstånd mellan arbetstagare inte kan säkerställas

Användning av munskydd rekommenderas till och med sju dagar efter det att det senaste konstaterade fallet har vistats på arbetsplatsen i smittsamt skede. Rekommendationen gäller oavsett genomgången infektion eller vaccinationsstatus.

Förbered verksamheten genom att ha en plan för hur munskydd ska införskaffas i händelse av smitta. Använd alltid CE-märkt engångsmunskydd och informera om hur det ska användas på ett smittsäkert sätt, se Folkhälsomyndighetens information.

Användande av antigen tester ("snabbtester")

Antigen tester möjliggör en snabb testning för att hitta smittsamma personer i ett tidigt skede av infektionen. Antigen testerna ersätter inte den etablerade PCR-testningen. Antigen tester kan användas som ett komplement till PCR-testning för att påvisa pågående covid-19 när det finns behov av ökad testkapacitet, i situationer där det finns behov av ett snabbt testresultat, vid smittspårning och vid screening på arbetsplatser när smittspridningen i samhället är omfattande.

Så kallade **självtester** (provtagning och tolkning av testresultat görs av personen själv) används inte för att utesluta misstänkt sjukdom, vid smittspårning och inte heller för att möjliggöra aktiviteter utanför de begränsningar som aktuella smittskyddsåtgärder kräver på grund av smittläget.

Screening som initieras av arbetsgivare

Screening är inte en del av den smittspårning som sker inom hälso- och sjukvården (se avsnittet ovan), utan sker på arbetsgivarens initiativ och är frivilligt för arbetstagaren. Personer som det senaste halvåret genomgått covid-19 eller är vaccinerade behöver generellt inte heller inkluderas i screeningen.

Läs mer på [Antigen tester för påvisning av covid-19 - Utökad testning för covid-19 \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se/utokad-testning-for-covid-19) Se även Region Kalmar läns [Vägledning för användning av antigen test utanför vården.pdf \(regionkalmar.se\)](https://regionkalmar.se/vagledning-for-anvandning-av-antigen-test-utanfor-varden.pdf)

Screening av elever i skolmiljö och annan utbildningsverksamhet

I nuläget bedömer Folkhälsomyndigheten efter dialog med Skolverket att riskerna och osäkerheterna kring nyttan av regelbunden screening bland i synnerhet yngre elever överväger eventuella fördelar. Det saknas ännu kunskap om screening av skolelever kan sägas utgöra ett viktigt verktyg för att förhindra smittspridning och minska sjukfrånvaro i skolan. För ytterligare information om screening av elever hänvisas till Folkhälsomyndighetens vägledning för användning av antigen tester.

Kontaktuppgifter

Vid misstanke om utbrott i verksamheten kontaktar verksamhetsansvarig (till exempel rektor, avdelningschef eller liknande) smittspårningsenheten eller smittskyddet enligt nedan.

Enhet	Telefon	Telefontid	Kontaktväg för
Smittspårningsenheten, smittspårningssamordnare	0480-44 80 03	Vardagar 07.30-16.00	Patienter, brukare eller personal inom vård och omsorg. Den vuxna allmänheten. Barn och unga, skol- och fritidsmiljö
Smittskydd Kalmar, smittskyddssjuksköterska	0480-845 30 0480-845 37	Vardagar 08.00-16.00	
Funktionsbrevlåda corona@regionkalmar.se		Bevakas vardagar 08.00 – 16.00	Privatpersoner, allmänna frågor. Skicka aldrig personuppgifter via epost.

Tack för att du bidrar till smittspårning av covid-19!

Genom att personer som kan ha varit utsatta för smittrisk snabbt informeras om detta och får råd om testning och att träffa så få personer som möjligt kan vidare smittspridning av covid-19 förhindras.

Tack för din hjälp!

Lisa Labbé Sandelin
Smittskyddsläkare i Kalmar län